

**PAPEŽSKÝ TEOLOGICKÝ INSTITUT JANA PAVLA II.
PRO VĚDNÍ OBORY O MANŽELSTVÍ A RODINĚ**

Papežská Lateránská Univerzita v Římě
Akademie Kanonického Práva v Brně

DŮSTOJNOST A POSLÁNÍ ŽENY

Závěrečná práce v kurzu trvalé formace
v oblasti pastorace manželství a rodiny

2. ročník

Obsah:

Úvod

I Poznámky z historie

II Patriarchální a vztahový model manželství

III Komentář k 1 Kor. 11.3

IV Mulieris dignitatem

V Marie Magdalská

Závěr

Literatura

Příloha 1

Příloha 2

Příloha 3

Úvod

Cílem této práce je popsat vývoj názoru společnosti na důstojnost ženy a na model rodiny a postoj církve s důrazem na list sv. Jana Pavla II. *Mulieris dignitatem*, (1988). Na několika poznámkách z historie ukazují, že patriarchální struktura rodiny se od Ježíšových dob udržela až do 20. st. a že Ježíšova snaha o nové postavení ženy se v dějinách jen pomalu prosazovala. Mohlo to být tím, že většinová společnost v mnohém převzala dědictví říše římské včetně pohledu na rodinu. V 19. st. se ve společnosti mění pohled na ženu a církev reaguje encyklikou Lva XIII *Arcanum divinae sapientie*, která sice zachovává stávající model rodiny, ale snaží se jej pokřesťanštit s poukazem na důstojnost ženy. Významný posun udělal v této věci II. vatikánský koncil. Prohloubení pohledu na manželství přispěl sv. Jan Pavel II. ve svých katechezích, známých pod názvem *Teologie těla* a listem *Mulieris dignitatem* k důstojnosti ženy. Manželství předpokládá uznání důstojnosti ženy.

I Poznámky z historie:

„Celý starověký svět žil v představě, že muž je člověkem v plném smyslu, žena ne tak docela.“¹ I když v té době najdeme velké ženské postavy, domnívám se, že tyto ženy byly ceněny pro své bohatství či původ, snad i pro mimořádné schopnosti, ale ne pro vlastní

---

¹ F. Radek: *Ženská otázka a křesťanství*, Cyrilometodějský kalendář 1977, str. 53

ženství. O Izraeli v Ježíšově době se uvádí: „Společenská struktura i rodina v Izraeli byly na přelomu letopočtu patriarchální.“² „Přesto, že židovská žena měla poměrně lepší společenské postavení než ženy jiných národů Blízkého východu..., byla prakticky zcela podřízena muži a vyloučena z veřejného života.“³ „Do tohoto světa vstoupilo evangelium. Rabbi Ježíš zahájil historický proces emancipace ženy bez hluku svým učením o zásadní rovnosti všech lidí před Bohem, ale ještě výrazněji osobní praxí.“⁴ O době svatého Pavla: „Čekali bychom od bojovníka proti starozákonním přežitkům, že radikálně zavede nový vztah muž – žena. Nezavedl, nemohl, tehdejší společenské zvyklosti byly mocnější.“⁵ Sv. Pavel udělal zásadní krok v nauce o rovnosti muže a ženy, a ta se věky prodírala do praxe. Kulturně - náboženské představy mají až tisíciletou setrvačnost. Tyto představy se předávají z generace na generaci a nauka je ovlivňuje jen pomalu. Ve 13. st. nastává rozvoj univerzity. Vznikají základy vědeckého myšlení, které se opírají zejména o Aristotela. Mám za to, že v souladu s vědeckostí a bez možnosti poznávání biologických zákonitostí např. mikroskopem se přenášejí starověké představy o plození. Žena je půda, do které se zasévá semeno. Důsledkem může být potvrzení stávajícího nedůstojného postavení ženy odpovídající starým představám o plození. Vyvozuje se, že když žena není přímo nositelkou života, je tvorem pomocným, nižším a podřadným. Je ovšem otázkou, jak se tyto názory z univerzit šířily dál do společnosti a jaký měly na ni vliv. K opatrnosti z výhradního spoléhání na „vědu“ vyzývá sv. Pavel v Kol 2, 8 křesťany: „Dejte si pozor, aby vás nikdo nezotročil filosofií – je to jen klam a mam. Jsou to samé nauky lidské, které se opírají o prvopočátky světa, ne o Krista“. Svatý František z Assisi odmítal, aby bratři měli „všetečnou touhu po vědění“ a „chtěl, aby byli bratři lepší láskou než všetečnou vědychtivostí“. Přesto ke konci života napsal sv. Antonínovi: „Souhlasím, abys přednášel bratřím posvátnou teologii, jen když při této činnosti nepotlačíš ducha svaté modlitby a zbožnosti, jak to stojí v řeholi“⁶. A sv. Antonín se nakonec stal druhým zakladatelem řádu, který se již orientoval na vědu a vzdělání. Sv. František byl průkopníkem ženské otázky, když žádá své bratry, „aby jeden se o druhého staral a živil jej, jako matka se stará o své dítě a živí ho“ nebo když v Listě věřícím píše: „Matkami jsme, když ho (Krista) nosíme ve svém srdci a ve svém těle díky božské lásce a upřímným svědomím; rodíme ho skrze svatá konání, které má druhým svítit jako vzor“. O situaci žen ve 13. st. může svědčit i to, že sv. František si za svoji spiritualitu vzal chudobu, podle snu o chudé ženě. Byla to opovrhovaná, vyloučená žena bez důstojnosti, jaké znal ze svého okolí... I když teologie vždy učila o duši, kterou dává Bůh muži i ženě, nevedlo to k uznání důstojnosti ženy v praxi. Nepomohla ani velká úcta k Panně Marii a ženy byly nadále ponižovány. Nedošlo k přijetí důstojnosti ženy. Situaci navíc zhoršily ostudné čarodějnické procesy v 16. až 18. století. Po objevu mechanismu početí (kolem poloviny 19. st.) vzniká v roce 1875 jako vědecký obor embryologie. Ještě v roce 1856 neudělal opat Gregor Mendel profesorskou zkoušku, protože byl ve sporu se zkoušejícím prof. Fenclem, který ještě zastával názor, že rostlina vzniká z pylového zrnka, kdežto Mendel již věděl, že k rozmnožování je třeba nejen pyl, ale i vajíčko v pestíku. Domnívám se, že tento objev měl společenské dopady, protože zrovnoprávněné postavení muže a ženy při plození volalo po společenské rovnosti mužů a žen. A v té době již tisk šířil nové myšlenky a ty nezůstaly za zdmi univerzit. Jistě byly zde další motivy související s odmítnutím Božího řádu ve věci manželství a mateřství. Dostali jsme se do doby

² M. Ryšková: Doba Ježíše Nazaretského, str. 148

³ F. Radek: Ženská otázka a křesťanství, Cyrilometodějský kalendář 1977, str. 53

⁴ Dtto, str. 54

⁵ Dtto, str. 54

⁶ List bratru Antonínovi, Františkánské prameny str. 69

papeže Lva XIII.: „Nové objevy vědy a techniky však kladly také množství otázek, na které dosavadní katolická exegeze nedokázala adekvátně odpovědět.“⁷ V roce 1880 vydává Lev XIII. (papež v letech 1878 – 1903) encykliku *Arcanum divinae sapientiae*, kde již mluví o důstojnosti ženy, o velké vzájemné lásce manželů a potvrzuje stávající patriarchální model rodiny, kde manžel je šéf a hlava ženy. Důležitá je věta v čl. 14: „Důstojnost ženy byla vyslovena a obhájena“. Protože tato encyklika není prakticky známa, uvádím v Příloze 1 čl. 11, 14 a 15.

Začátek 20. st.: Bedřich Vašek: *Rodina dvacátého století*, Olomouc 1924. Tato kniha od významného sociologa byla tehdy učebnicí o rodině. Zajímavé je, že encyklika Lva XIII. zde není citována, i když se autor drží papežského učení. Ukázka ze stran 118 – 122:

Vašek schvaluje přístup žen ke vzdělání: „Je možné zaslívati ženám, že chtějí míti volný přístup do školství odborného, středního i vysokého? Nikoliv. Mají na to právo, aby si zajistily existenci životní, a když se k tomu připravují, nezasluhují výtek, nýbrž pochvaly“. Avšak dodává: „ Ale nesmí se pustiti ze zřetele, že toto jejich studium musí se nésti takovým směrem, aby neutrpěla jejich ženskosť“. Je to prorocká věta, která nabývá stále většího významu. K právnímu postavení ženy ironicky píše: „Musí prý zmizeti v občanském zákoníku našem ty věty, které jsou hanbou a urážkou ženy: „Muž je hlavou rodiny; ... je povinen živiti ženu slušně dle svých prostředkův a zastupovati ji, kdykoli toho potřebuje. Ženě dostane se jména mužova ... Žena jest povinna ... plniti, co muž káže““. A smutně konstatuje: „Moderní žena nechce podléhati muži v rodině; chce být jako rovný s rovným“. A ptá se: „Bylo by ku prospěchu rodiny, kdyby v ní žena byla úplně rovnoprávná muži“? A potvrzuje patriarchální model rodiny: „Rodina je společnost; ale každá společnost, má-li úspěšně pracovati, musí míti hlavu, která umožňuje v ní jednotu podnikání, zabraňuje roztržičnosti ve snahách a rozhoduje i v drobnějších sporech, vzniknou-li mezi jednotlivými příslušníky“. Ale hned dodává: „Tím nemá arci býti řečeno, že muž má býti v rodině despotou, který stále vůči své manželce uplatňuje své tyranství. Věčně zůstanou pro správný vzájemný poměr muže a ženy v manželství směrodatná slova sv. Pavla: „Ženy buďte poddány mužům svým jako pánu, neboť muž jest hlavou ženy, jako Kristus jest hlavou církve... Muži, milujte své manželky, jakož i Kristus miloval církev a vydal sebe sama za ni, aby ji posvětil... / Ef 5, 22-28 /“. K volebnímu právu žen se chová trochu vlažně, když píše: „Hlasovací právo není dozajista pro ženy takovým úžasným ziskem, za jaké bývá v kruzích sufražetek vydáváno; ale není ani pro rodinu nebezpečím tak příšerným, jak bylo neústupnými odpůrci líčeno“.

Co se stalo v minulosti, nezměníme. Buďme však zdrženliví v odsuzování. Budoucí generace se možná budou ptát, kde byli křesťané, když se ničila planeta Země a tehdejší papež František naléhavě žádal o nápravu...

II Patriarchální a vztahový model manželství

Poznámka: Tyto dva předložené modely neznamenají časovou posloupnost, ale jdou souběžně a na každém záleží, jakou cestu si zvolí.

Patriarchální model.

---

⁷ Jaroslav Šebek: *Papežové moderního věku*, Nakladatelství Čas, 2015, kapitola o Lvu III.

Známe ho nejméně 3000 let. Ryšková píše o Ježíšově době: „Otec byl pánem domu, muž měl dominantní roli ve společnosti, žena nemohla hrát v době přelomu letopočtu samostatnou společenskou roli. Otec má právo trestat, zastává funkci kultovní. Zároveň je i učitelem. Otec je zodpovědný správce rodiny. Manželství bylo zaměřeno především na plazení dětí. Ve výčtu „ženy, otroci, děti“ se ukazuje, jak byly ženy dobově ceněny. Žena je ve všem muži podřízena. Žena neplatí za svědka u soudu. Jeden z tehdejších rabínů se modlí: „Buď požehnán ten, který mě neučinil pohanem, ženou, nevědomým“. Jiný rabín: „Kdo učí svou dceru Tůře, učí ji pošetilosti“. Ježíšova praxe i praxe prvotní církve vnesly do dobového náhledu na ženu a její místo ve společnosti novou orientaci.“⁸ Po roce 313 společnost nepřebrala křesťanský pohled na ženu a manželství a zůstává na pohanském, tradičním patriarchálním modelu. Církevní otcové 4. st. se odvolávali na božský zákon a ostře reagovali na trvající diskriminaci ženy ve všeobecných mravech i v občanském zákonodárství své doby. V evropské společnosti se patriarchální model začíná rozpadat v 19. st. Obecný hierarchický model (např. ve firmách, armádě nebo úřadech) znamená uspořádání nadřazenosti a podřízenosti. Má výhody v účinné dělbě činnosti, spolehlivém řízení a jasné odpovědnosti. Patriarchální model jako jeho podmnožina je racionální. Za základ bere mužské a ženské vlastnosti, které staví na první místo. Muž bude vládnout a žena rodit. Nebere za základ důstojnost osoby. Teologicky hierarchický model vychází z takového monoteismu, který si představuje boha jako (jednoosobového) panovníka, který určuje chod věcí. A protože je nejmoudřejší, musí jej ostatní poslouchat. Když je takový bůh sám, tak neví, co je to partnerský vztah a podle toho se chová. Je přísný či přímo despotický. Takové mohlo být myšlení Aria, heretika ze 4. st., který z politických pohnutek „položil neúměrný důraz na jedinstvo a výlučnost božství Otce, přičemž popřel pravé božství Syna“.⁹ Na patriarchálním modelu je špatné to, že nerespektuje rovnost muže a ženy a neuznává ženinu důstojnost.

Vztahový model

Svatý Jan Pavel II prohlásil, že „člověk se stal „obrazem a podobou“ Boha nejen skrze své lidství, nýbrž také skrze společenství osob. Člověk se nestává Božím obrazem ani tak v momentu samoty, jako spíše v momentu společenství.“¹⁰ Obrátil tak tezi sv. Augustina, že obrazem Trojice je výhradně jednotlivý člověk, a nikoli společenství lidských osob¹¹ a otevřel cestu vztahovému modelu manželství a rodiny.

Jestliže je muž a žena obrazem Trojice a Trojice je „úžasné společenství nekonečné lásky“¹², je manželství vztah podobný vztahům božských osob v Trojici: Otec všechno, co má, dává Synovi, Syn všechno přijímá a Otcí vrací; Dar je Duch svatý, život Otce i Syna. Podobně se říká v manželské slibu: „Já ... se odevzdávám a přijímám tě za manželku, atd. První, kdo se z lidí setkal se skutečností Trojice, je Panna Maria při zvěstování. „Syn Otce se dává vnést Duchem svatým do lidského klína“¹³. Ježíš veřejně označoval Boha za svého otce a tak se podle vrcholných představitelů svého národa dopouštěl rouhání. Radostná zvěst o Boží Trojici Ježíše přivedla na kříž. První křesťané z tajemství Trojice žili a vytvářeli rovnoprávná společenství lásky. Ve čtvrtém století však křesťany přetlačí světská mentalita. Nauka o

⁸ M. Ryšková, Doba Ježíše Nazaretského, str. 151 - 154

⁹ C. Pospíšil: Jako v nebi, tak i na zemi, str. 79

¹⁰ Jan Pavel II: Teologie těla, str. 59

¹¹ C. Pospíšil: Jako v nebi, tak i na zemi, str. 62

¹² Papež František: Laudato si, str.155

¹³ H.U. Baltazar: Trojitý věnec str. 8

Trojici se stává teoretickou a odtrženou od života. Tak tomu bylo až do 20. století. Jak dál? Se vztahovým modelem musí začít manželé v rodinách. Jen oni mohou dokázat, že je tento model funkční. Je na manželech samotných, jak si sami uspořádají chod rodiny, kdo se bude o co starat a zajišťovat. Dokonce není vyloučena, situace, že navenek se jejich manželství bude podobat patriarchálnímu modelu.

III Komentář k 1 Kor. 11. 3

Klíčovým textem, o který se opíral patriarchální model, aniž by bral v úvahu jiné texty Písma, je 1 Kor 11.3: „A přece chci, abyste věděli toto: hlavou každého muže je Kristus; hlavou ženy je muž a hlavou Krista je Bůh.“ Klíčové slovo „hlava“ se řecky řekne kefalé, latinsky caput. Jeruzalémská bible v poznámce vysvětluje význam kefalé = hlava jako část těla nebo jako ten, kdo stojí v čele. Otázkou překladu tohoto verše se podrobně zabývá Dan Drápal v knize: Emancipace žen v církvi, v kapitole Spasení v Kristu a vztah muže a ženy (od strany 18). Následující text se opírá o tuto kapitolu. Jednou píše sv. Pavel (Gal 3, 28), že v Kristu není rozdíl mezi mužem a ženou a podruhé, že muž je hlavou ženy. Někteří exegeté se snažili první text vykládat duchovně, druhý společensky. Širší souvislostí našeho verše je skutečnost, že 11. – 14. kapitola prvního listu Korintským se zabývá veřejným shromážděním křesťanů. To se od řeckých filosofických shromáždění i od židovské synagogy lišilo tím, že nebyly od sebe odděleni muži a ženy. To znamenalo novou společenskou situaci s řadou problémů. Slovo kefalé však může mít i další významy: pramen, zdroj, původ. Někteří se domnívají, že tento význam vychází z antických představ o významu hlavy podle učení Aristotela a Platóna. Podle nich mužské sperma se tvoří v hlavě a pak proudí míchou do penisu. O spermatu se myslelo, že jsou to hotové zárodky člověka („embrya v dnešním slova smyslu“), žena zárodku poskytla místo, kde vyrostl. Podle této představy byla hlava považována za zdroj života. Hlavnímu prameni řeky se říkalo „hlava řeky“ a stavěly se tam vousaté lidské nebo býčí hlavy. Angličtina má slovo „headwater“, které znamená pramen. Voda je zdroj života. Podobně latinské „caput“ má vedle významu „hlava“, přeneseně „vůdce“, také „počátek, zřídlo, pramen“ a metaforicky „zdroj, pramen, původ, příčina, původce“. Vztah mezi "hlavou" a "počátkem" se vyskytuje i v hebrejštině. Bible začíná slovy "Berešit bara Elohim...", "Na počátku stvořil Bůh..." Slovo "berešit", doslova "v počátku", obsahuje slovo reš, příbuzné s roš, hlava. Židé tak slaví Nový rok pod názvem roš hašana, hlava (počátek) roku. A tak můžeme nově přeložit uvedený verš takto: Původem každého muže je Kristus; (protože všechno bylo stvořeno skrze Krista) původem ženy je muž (protože žena byla stvořena z Adamova žebra, zatímco Adam z bláta) a původem Krista je Bůh. (protože Otec věčně plodí Syna). Takový překlad mnohem více odpovídá biblickým souvislostem a odstraňuje jednu z překážek pro přijetí vztahového modelu manželství.

IV Mulieris dignitatem

Apoštolský list svatého papeže Jana Pavla II. Mulieris dignitatem začíná slovy: „Důstojnost ženy a její povolání – neustálý předmět lidského a křesťanského uvažování – nabyl zcela zvláštní důležitosti v posledních letech“. Tato slova byla napsána v roce 1988, tedy před třiceti lety. Chci tato slova připomenout v situaci stále většího ohrožení manželství a rodiny. Výchozí myšlenou listu je tvrzení, že neměnným základem celé křesťanské antropologie je zjevená pravda o člověku jako „obrazu a podobě Boha“¹⁴. Ježíš říká (Mt 19,4): „Nečetli jste (v Písmu), že Stvořitel na začátku učinil lidi jako muže a ženu ... a ti dva budou jeden

¹⁴ Mulieris dignitatem, čl. 6

člověk?“ Tím, že Ježíš cituje tuto část Geneze, můžeme tato slova brát jako Ježíšem zvláště potvrzená a bezpečně z nich vycházet. Svatý Jan Pavel II. rozšířil dosavadní chápání člověka, po staletí tradované, totiž že člověk je „obraz Boha, nakolik je rozumem obdařený a svobodný tvor“¹⁵ o poznání, že být osobou podle Božího obrazu a podoby znamená také existovat v nezbytném vztahu k druhému „já“. V jedné z prvních katechezí Teologie těla tento papež říká: „člověk se Bohu podobá spíše jako společenství než jako jednotlivec“.¹⁶ Takové pojetí člověka – předně jako společenství muže a ženy – souvisí se zjevením tajemství Trojjediného Boha, který je „živou jednotou ve společenství Otce, Syna a Ducha svatého“.¹⁷ Manželství je obrazem Trojjediného a manželé jsou povoláni svým životem ztělesňovat a zvěstovat neviditelného Boha. Tak jako božské osoby mají stejnou přirozenost, „důstojnost“, tak také muž a žena jsou rovni ve své důstojnosti. A tak jako božské osoby jsou různé ve svém „působení“, tak také je rozdílná role mužů a žen v rodině, společnosti i církvi. *Mulieris dignitatem* se zabývá specifickou ženskou důstojností, která nebyla dosud odhalena a vyzdvížena.

Objev svatého Jana Pavla II. spočívá v tom, že Zvěstování v Nazaretě, dosud vykládané tak, že bylo určeno výhradně Marii, Matce Páně, rozšiřuje na všechny ženy. Vychází z listu sv. Pavla Galat'anům 4,4, že Syn Boží je narozený z ženy. Žena rodí člověka, člověk je podobný Synu. Syn – soupodstatný s Otcem – je sebezjevením Boha lidstvu. Sebezjevení Boha, který je nevyzpytatelnou jednotou v Trojici, je obsaženo ve svých základních liniích právě ve zvěstování v Nazaretě.¹⁸ Pro Marii, vychovanou ve starozákonní víře v Jednoho Boha, bylo jistě obtížné přijmout skutečnost, že Bůh bude mít Syna. (Vždyť Izrael té doby se usilovně bránil helenizaci. Pohané měli své bohy obklopené božskými rodinami.) Jen v síle Ducha svatého, který Marii „zastínil“ mohla přijmout to, co u lidí je nemožné, ale u Boha možné je. Každá žena tak stojí před výzvou přijmout zvěstování Trojjediného s tím, že bude toto tajemství žít ve svém každodenním životě. Prožívat různost osob, se kterými se setká a vytvářet s nimi jednotu lidskosti. Žena je spojovatelkou rozdílnosti mezi lidmi, nosí v sobě tajemství božské „rodiny“, vytváří lidskou rodinu. Mužská část lidstva v historii s pravdou o Bohu v Trojici neustále zápasila. Historické „trojiční“ bludy se neustále vracejí. Buď zpochybňují jinakost a usilují o uniformitu, nebo nadřazují Otce nad Syna, aby zdůvodnili absolutní moc panovníka, nebo prosazují individualismus bez vzájemných lidských vztahů. Muž svým tíhnutím k organizování a racionalizaci směřuje k technokracii a individualismu, k „přečtení“ druhého, k popisu a uchopení samého Boha. Neumí spojit nespojitelné – jednotu s růzností. Žena je určována svým mateřstvím, kdy dítě je současně její a současně je novou bytostí. Žena je zvláštním způsobem povolána mít smysl pro tajemství druhého člověka a pro tajemství Trojjediného. V čem podle svatého Jana Pavla II. spočívá „neobyčejná důstojnost ženy“?¹⁹ Trojjediný Bůh nám lidem nabízí účast na svém božském životě. To je nejvyšší cíl našeho života. Jako je dítě spojeno s matkou, tak my lidé jsme spojeni s živým Bohem. Proto „žena“ zastupuje lidské pokolení a „žena“ je nositelkou lidství. To je podstata pravdy o Bohorodičce. Každý člověk je předurčen ke spojení s Otcem, jsme „fili in Filio“, synové v Synu. Jeho vzorem je zvláštní spojení Bohorodičky s Bohem, které se uskutečňuje svobodným rozhodnutím Marie, „plnou ženskou účastí na skutečnosti vtělení“. Veškeré Boží

---

¹⁵ *Mulieris dignitatem*, čl. 7

¹⁶ Jan Pavel II: *Teologie těla*, str. 59

¹⁷ *Mulieris dignitatem*, čl. 7

¹⁸ *Mulieris dignitatem*, čl. 3

¹⁹ *Mulieris dignitatem*, čl. 4

působení v dějinách lidí vždycky respektuje svobodnou vůli lidského „já“²⁰. Když sv. Jan Pavel II. rozšiřuje událost Zvěstování na všechny ženy a na ženství vůbec, říká, že oslovení „milosti plná“, které zaznívá v dialogu s andělem, znamená „plnost dokonalosti toho, „co je příznačné pro ženu“, „toho, co je ženské“²¹. Zdroj osobní důstojnosti ženy tak vidí v plnosti darů Ducha svatého.

Maria se svým spojením s Ježíšem zapojuje do mesiášské služby Kristovy. Jako Ježíš o sobě mluví jako o Pánovu služebníkově, Maria též říká „jsem služebnice Pána“. I to je významný prvek patřící k důstojnosti člověka podobnému Bohu, protože „sloužit znamená kralovat“. Tajemství zla spočívá v tom, že člověk „zatoužil dosáhnout cíle svého života mimo Boha“²². „Je možno říci, že veškerý vnitřní život trojjediného Boha se stává darem, vzájemnou směnou lásky mezi božskými osobami, a tak v Duchu svatém Bůh „existuje“ na způsob daru.“²³ „Trojjediný Bůh nemiluje sebestředně sebe, nýbrž toho druhého. Otec přece při úkonu plození nejen plodí Syna, ale také mu daruje všechno, co má, tedy celé své božství. Projevuje tak lásku, která vychází ze sebe k druhému. Syn vše od Otce přijímá, a po jeho příkladu mu také daruje v úkonu nevýslovného díkůvzdání všechno, co má, tedy přijatou božskou přirozenost. Toto vzájemné sebedarování, tato láska silnější než smrt, toto sebedarování, které nemá a nemůže mít obdoby, nachází svůj poslední výraz v Duchu svatém, jenž je vzájemně darovanou božskou přirozeností. Velmi stručně nastíněný obraz trojjediného Boha tedy v sobě obsahuje alteritu – odlišnost, úctu a lásku k druhému, totální sebedarování, ale také naprosté přijetí toho druhého v jeho identitě. Není právě toto pravzor jednoty v mnohosti a mnohosti v jednotě, pravzor univerzality, která není uniformitou, nýbrž dialogickou otevřeností, pravzor katolicity?“²⁴ Povolání člověka k účasti na vnitřním životě samého Boha je však svobodné. Člověk je může přijmout a může je odmítnout. Odmítnutí Božího trojičního „projektu“ znamená vytvořit si vlastní konstrukci uspořádání vztahů mezi lidmi. V prvé řadě se jedná o základní vztah, a to je vztah muže a ženy. Geneze 3,16 to vyjadřuje slovy: „Po svém muži budeš dychtit, ale on ti bude vládnout“. Dábel zasáhl člověka na jeho nejvnitřnějším místě – tam kde darování jednoho druhému je zrazeno. Původní boží plán počítal s podobností lidských vztahů se vztahy v Trojici, které jsou dokonalou jednotou různých osob, „úžasné společenství nekonečné lásky“²⁵. K tomu je člověk Stvořitelem výtečně uzpůsoben – stvořen právě jako muž a žena. Místo lásky se dějinami světa vine „nepodobnost“ s životem Trojice, je narušen vztah mezi mužem a ženou, stejně jsou narušeny vztahy ve společnosti i vztah k přírodě. Člověk byl stvořen tak, že sám sebe nachází v darování sebe sama druhému; chyběli toto darování, člověk – ať žena či muž – ztrácí svoji vznešenost. Zůstává zde jako tvor, který je schopen vlastnit a vládnout, může konat i dobré věci, ale není schopen božského života. Do této situace světa přichází Ježíš. Ozřejmuje vztahy Trojice, učí novým vztahům mezi lidmi, popisuje ideál manželství a současně dává boží sílu ke správnému životu. Porušuje konvence své doby a svým jednáním se staví proti bezpráví páchaném na chudých, ženách a dětech a osvobozuje ty, které spoutal ďábel.

Prvotní církve zřejmě pokračuje v této Ježíšově cestě. Autoři evangelií a epištol výběrem témat, podobenství a osob poukazují na „ženský prvek“ v prvotní církvi. (Pozn. Jan 21,25 „Je

²⁰ Dtto

²¹ *Mulieris dignitatem*, čl. 5

²² *Mulieris dignitatem*, čl. 9

²³ Jan Pavel II: *Dominum et vivificantem*, čl. 10 /

²⁴ C. Pospíšil: *Jako v nebi, tak i na zemi*, str. 84

²⁵ Papež František: *Laudato si*, str. 155

však ještě mnoho jiných věcí, které Ježíš vykonal“...autor si je vědom nutnosti výběru omezeného počtu příběhů Ježíšova života.) Lze se domnívat, že tomu tak bylo až do zlomu v roce 313, kdy se církev propojuje se státem. Křesťanství se sice stává státním náboženstvím, ale státní struktury si ponechávají svoje zvyklosti. V tehdejší společnosti měly důstojnost pouze bohaté ženy z vyšších vrstev. Otroci, děti a ženy obecně neměly prakticky žádná práva. Otevírá se propast mezi křesťanským chápáním bratrství a římskou pohanskou společností. V *Mulieris dignitatem* je zajímavá poznámka pod čarou č. 33, která odkazuje na kázání církevních otců té doby – Řehoře Naziánského, Jeronýma, Ambrože a Augustina, kteří horlí za důstojné postavení žen ve společnosti; (protože uvedené texty nejsou v češtině dostupné, uvádím jejich překlad v Příloze 2). Zdá se, že marně, protože patriarchální římský model společnosti přetlačil křesťanské pojetí a tento stav více méně zůstal do 20. století. V širším pohledu na kořeny naší evropské civilizace, píše Jan Bednář: „Jádro křesťanské zvěsti, formující mj. též postoj křesťanů ke společnosti, by zde asi dnes potřebovalo celostnější pohled oproti tomu, co nám poskytuje tradiční teologie a pastorece ovlivněná klasifikujícím „škatulkováním“ historicky inspirovaným spíše řeckou filosofií než vlastní biblickou tradicí.“²⁶

Mulieris dignitatem dále pojednává o Protoevangeliu. Hřích je odmítnutí záměru Stvořitele vytvořit svobodnou bytost, která by svým sebedarováním uskutečnila sama sebe. Již v Genezi se nachází příslib překonání stavu hříchu a návrat k počátečnímu poslání člověka. Písmo na několika místech hovoří o „ženě“, která bude mít zásadní roli. Bůh říká hadovi, který jako „otec lži“ je prvním původcem hříchu: „Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a jejím“. Proč je tak silně zdůrazněna žena, když v minulosti Hospodin uzavíral smlouvu vždy s muži, jako byli Noe, Abrahám či Mojžíš? Na počátku nového světa, Nové úmluvy nestojí muž, ale žena, Panna z Nazareta. Můžeme to chápat tak, že v Ježíši Kristu bude „vzájemný protiklad mezi mužem a ženou – jako dědictví prvotního hříchu – zásadně překonán“²⁷. Praměti Eva je označena jako „matka všech živých“ a Maria naplňuje Boží plán, kdy Boží Syn, který je soupodstatný s Otcem, se stal člověkem, přijal podobu v Mariině mateřském lůně, „stal se součástí naší země a díval se na tento svět lidskýma očima“²⁸. „Maria je „nový počátek“ důstojnosti a povolání ženy, všech žen a každé jednotlivě.“²⁹ „Učinil mi velké věci (Lk 1,49). To je odhalení celého bohatství, celé chvály osobnosti ženské přirozenosti, celé věčné originálnosti „ženy“, tak jak ji chtěl Bůh, jako samostatné osoby, která současně nalézá samu sebe „opravdovým sebedarováním“.³⁰ V této souvislosti může být poučný malý exkurz do biologie. Protože lidský jedinec vzniká ze ženského vajíčka a mužské spermie, je přínos obou partnerů srovnatelný. DNA nového člověka je však jedinečná a liší se od DNA otce i matky. Vztah mezi matkou a dítětem a mezi otcem a dítětem je rozdílný. Role otce končí „předáním“ spermie do těla ženy. K oplodnění dochází v těle ženy. Plod je sice jedinečný člověk, ale naprosto propojený s tělem matky, která mu zajišťuje existenci. Tělo matky se v těhotenství mění tak, aby život dítěte umožňovalo. Ani porodem závislost na matce nekončí: kojí ho, chrání a připravuje na samostatný život. Analogicky k fyziologicko – duševnímu procesu spojení matky s dítětem je v teologickém smyslu spojena žena se Synem Božím. Žena počne a porodí Syna do světa, žije

²⁶ Časopis Univerzum 1/2018, str. 11

²⁷ *Mulieris dignitatem* čl.11

²⁸ Papež František: *Evangelii gaudium*

²⁹ *Mulieris dignitatem*, čl. 11

³⁰ Dtto

a chrání ho. To, co se stalo skrze Marii, děje se každé ženě. Každá žena je andělem oslovena a může být podobná „Theotokos“. Sv. Jan Pavel II. říká: „V Marii objevuje Eva, jaká je pravá důstojnost ženy, ženského lidství. Tento nový objev má ustavičně pronikat do srdce každé ženy a utvářet její povolání a její život“.³¹

Jaký byl postoj Ježíše k ženám? „Kristus byl před svými současníky obhájcem a zastáncem pravé důstojnosti ženy a povolání, odpovídajícímu této důstojnosti. Někdy to i vyvolávalo úžas, překvapení, často hraničící s pohoršením: „Divili se, že mluví se ženou“(Jan 4, 27)...“³² Ježíš se důrazně staví proti tradici, která znamenala diskriminaci ženy podle které muž „vládl“ bez dostatečného ohledu na ženu a její důstojnost, kterou stanovil Stvořitel „na počátku“. Ježíš přistupuje ke každé ženě ohleduplně a s úctou. „Ježíšovo stanovisko k ženám, které potkává na cestě své mesiášské služby, je odrazem věčného Božího plánu. Bůh tvoří každou z nich, volí si ji a miluje ji v Kristu.“³³ „Kristus dělal všechno možné, aby ženy našly v jeho učení a jednání – v rámci tehdejších zvyků a společenských vztahů – svou vlastní povahu a důstojnost. „Kristův způsob jednání ... je jeden souvislý protest proti tomu, co uráží důstojnost ženy.“³⁴

V Marie Magdalská

„Marie Magdalská byla očitou svědkyní zmrtnýchvstalého Krista, a to ještě před apoštoly, a z toho důvodu byla také první, kdo vydal svědectví apoštolům. Tato událost je v jistém smyslu korunou všeho, co bylo prve řečeno o tom, že Kristus svěřil božské pravdy ženám stejně jako mužům.“³⁵ Ženy projevují vůči Kristovu tajemství „zvláštní citlivost, která odpovídá jednomu z typických rysů jejich ženství“³⁶. Kdo byla Marie z Magdaly? Evangelista Lukáš uvádí (Lk 6, 12 – 16), že Ježíš se nejprve celou noc modlil a poté si vybral dvanáct mužů, kterým dal jméno apoštolové. V osmé kapitole pak ve verších 1 – 3 mluví o tom, jak Ježíš hlásal radostnou zvěst o Božím království a že „bylo s ním oněch dvanáct a také některé ženy, jež byly uzdraveny od zlých duchů a z nemocí: Marie, zvaná Magdalská, z níž vyšlo sedm démonů, Jana, manželka Herodova správce Chuzy, Zuzana a mnohé jiné, které je podporovaly ze svého jmění“. To, že v Ježíšově doprovodu byly také ženy, bylo v tehdejší době revoluční, až skandální. Galilejské ženy se staly základem církve stejně jako galilejští mužové. Co víme o Marii z Magdaly? Víme, že pocházela z městečka Magdala u Galilejského jezera a že ji Ježíš uzdravil. Nevíme, o jakou nemoc šlo nebo zda se jednalo o obrácení, které jí dalo smysl života. Nevíme, zda byla vdaná nebo vdova, zda měla děti nebo neměla, ale víme, že byla bohatá a sponzorovala Ježíšovo veřejné působení. Účastnila se Ježíšova vyučování i zázraků. Marie z Magdaly, spolu s dalšími ženami a mladičkým Janem, stála pod křížem. Ženy a děti byly bezvýznamní, a tak se ani vojáci nenamáhalí je odehnat nebo ztrestat pro nesouhlas s popravou. Marie viděla, kam byl Ježíš pohřben, a jako jedna z mála lidí znala místo jeho hrobu, neboť v dané lokalitě bylo hrobů víc. Podle Jana byla neděli časně ráno první u hrobu. Když zjistí, že je hrob prázdný, běží pro Petra. Petr s Janem se utíkají podívat, co se stalo, ale v rozpacích odchází od hrobu. Marie z Magdaly však zůstává a pláče. Osloví ji nějaký muž, což samo o sobě bylo neobvyklé a nepatřičné.

---

³¹ Dtto

³² Mulieris dignitatem, čl. 12

³³ Mulieris dignitatem, čl. 13

³⁴ Mulieris dignitatem, čl. 15

³⁵ Mulieris dignitatem, čl. 16

³⁶ Dtto

Marie se domnívá, že je to někdo, kdo sem, na políčka mezi hroby, chodí pracovat. Ten člověk s láskou a něhou ji osloví jejím jménem „Marie!“ Ona se obrátí, pozná Ježíše a zvolá „Rabuni“, což znamená „Mistře“ nebo také oslovení Boha v modlitbě, „můj Pane“, můj Bože“. A vzkříšený Ježíš jí, jako první, dává úkol, nové životní poslání – jdi k mým bratřím a zvěstuj jim, že žijí a vystupují k Bohu Otcí. O letnicích se Marie z Magdaly modlí spolu s ostatními, muži i ženami a přijímají Ducha svatého.

A co se dělo dál? Tam už Písmo mlčí. Usuzovat můžeme podle dochovaných jiných pramenů. Petr se ujal vedení církve. Když zemřel, přešel jeho úřad na jeho nástupce a tak je tomu dodnes. Kde ale skončilo poslání Marie z Magdaly? Bylo to poslání jednorázové, osobní, které zaniklo její smrtí? Kdo je od té doby apoštolkou apoštolů? Marie Magdalská „z nebe“ nebo mnohé ženy všech časů? V historii církve jméno a úcta k Marii Magdalské nevymizelo. Gnostické texty se jejího jména chopily zřejmě pro její domnělé původní povolání prostitutky a použili ji pro své zájmy. Církevní Otcové, lidové legendy i františkáni ji také považují za veřejnou hříšnici a ctí ji jako vzor kajícnice. Ale o jejím poslání – být apoštolkou apoštolů – se mlčí. Přesto se v historii objevují silné ženy, které plní její povolání, jako byla Kateřina Sienská, Brigita Švédská, Anežka Česká, Edita Stein nebo nedávno blahoslavená rakouská politička a zakladatelka sociálního díla Hildegarda Burjan (Příloha 3). Ve druhé polovině 20. století se po velkém společenském úsilí začíná měnit pohled na ženu a církve potvrzuje důstojné postavení ženy. Přichází doba Marie z Magdaly a začíná se naplňovat její poslání. Ženy učí teologii, zapojují se do pastorační práce, vedou církevní instituce, bohužel ale mizí farní hospodyně³⁷, které dle mých zkušeností byly právě duchovní posilou pro své kněze. Papež František povýšil liturgickou oslavu Marie z Magdaly z památky na svátek. Zvolna se odstraňuje podřadné postavení ženy ve společnosti a v církvi. A protože každá rodina je domácí církví, je zvláště tam potřeba hlásat radostnou zvěst o Vzkříšení Krista. Ženy by měly vědět, že na jejich svědectví o Vzkříšeném Kristu také čekají kněží i biskupové. (srov. CIC 212 §2)³⁸

Závěr

Obnova manželství a rodiny se může opřít o teologii sv. Jana Pavla II. Většinová společnost směřuje ke stírání rozdílu mezi mužem a ženou. Církve musí hlásat mužství a ženství, které vychází z antropologie a teologie. Chybí nám trinitární myšlení, chápání jednoty v různosti.³⁹ Udělejme si sami na sobě test: je nám bližší jednotu, uniformita nebo různost, ať už pohlaví, ras, názorů...? Dokážeme udržet napětí mezi jednotou a mnohostí? „Důsledně domyšlený trinitární obraz Boha vede ke společnosti dialogické s výrazně pluralitními rysy“⁴⁰. Pak bude křesťanství garancí svobody a důstojnosti.

Evangelia je třeba číst v kontextu způsobu jednání Ježíše z Nazareta. Výklad textu nemůže být v rozporu s tím, jak Ježíš jednal. Muži tíhnou k nauce, ženy ke vztahům. Mužská církev tíhne k systému bez vztahů, někam se „ztratilo“ pověření Marie z Magdaly. Myšlenky *Mulieris dignitatem* mohou být základem pro další obrodu církve

³⁷ K farním hospodyním viz *Katolický týdeník* 47/2017

³⁸ Křesťané mají právo, dokonce někdy i povinnost podle svých znalostí, příslušnosti a postavení sdělit pastýřům církve své mínění o věcech týkajících se prospěchu církve...

³⁹ /podobný úhel pohledu viz: Janathan Sachs: *Důstojnost v rozdílnosti. Jak se vyhnout střetu civilizací*. Triton 2017

⁴⁰ C. Pospíšil: *Jako v nebi tak i na zemi*, str. 79

Největším přínosem *Mulieris dignitatem* je radostná zvěst o Bohu v Trojici, kterého manželé svým životem zjevují a také poznání, že každá žena je oslovena podobně jako Maria, Matka Páně. Žena má hlásat Krista, který „proměňuje lidství a mocí Ducha nás vtěluje do nového života smířeného s Otcem a mezi námi navzájem“.⁴¹ Jako muž si uvědomuji svoje limity psát o důstojnosti ženy, další úvahy přísluší ženám samotným. Jen připojím jeden slogan:

Poslankyně není poslanec v sukních, teoložka není teolog v sukních.

Literatura

Papež František: *Laudato si*, Paulínky 2015

Evangelii gaudium, Paulínky 2014

Amoris Laetitia, Paulínky 2016

Papež sv. Jan Pavel II.: *Mulieris Dignitatem*, Zvon 1992

Teologie těla, Paulínky, 4. vydání 2012

Dokumenty II. vat. Koncilu

Františkánské prameny, Matice cyrilometodějská 1999

Kompendium sociální nauky církve. KNA 2008

Kodex kanonického práva

Placeit deo, list kongregace pro nauku víry, 2018

Cyrlometodějský kalendář 1997, ČKCH 1976 – článek *Ženská otázka a křesťanství* napsal pravděpodobně Oto Mádr, uvedené jméno autora F. Radek je pak pseudonym

Balthazar H. U.: *Trojité věnec*

Carbone G.M.: *Marie Magdalská*, KNA 2008

Drápal Dan: *Emancipace žen v církvi? Návrat domů* 2003

Petráček Tomáš: *Západ a jeho víra*, Vyšehrad 2017

Pospíšil Ctirad Václav: *Jako v nebi, tak i na zemi*, KNA 2007

Ryšková Mireia: *Doba Ježíše nazaretského*, Karolinum 2008

Sachs Jonathan: *Důstojnost v rozdílnosti*, Triton 2017

Šebek Jaroslav: *Papežové moderního věku*, Nakladatelství Čas, 2015

Vašek Bedřich: *Rodina dvacátého století*, Olomouc 1924

---

⁴¹ *Placuit Deo*, čl. 2, list Kongregace pro nauku víry, 2018

Příloha 1

Lev XIII., encyklika *Arcanum divinae sapientiae* z 10. února 1880

11. Za druhé stanoveny jsou každému manželovi jeho povinnosti a práva jeho jsou dokonale určena. Mají totiž býti ustavičně proniknutí přesvědčením, že jsou jeden druhému povinni největší láskou, stálou věrností a ustavičnou i pečlivou pomocí. Muž jest představeným rodiny, hlavou ženy, jež však, jsouc tělem z těla jeho a kost z kosti jeho, má býti muži poddána a jeho poslušna, nikoliv však jako otrokyně, nýbrž jako družka, takže poslušnost, kterou prokazuje, není bez cti a důstojnosti. V tom však, jenž představen jest i v té jež poslouchá, má býti božská láska ustavičným vůdcem při plnění povinností, protože oba jsou obrazem, jeden Krista, druhý církve. Neboť psáno jest zajisté: »muž jest hlava ženy, jako jest Kristus, hlava církve... Ale jako církev poddána jest Kristu, tak i ženy mužům svým (poddány buďte) ve všem. (Efes. 5, 23. 24.)

14. Mimo to bylo zavedeno pro všechny rovné právo manželské a rozdíl mezi otrokem a svobodným byl odstraněn. Muž i žena obdrželi stejná práva, neboť jak praví sv. Jeroným: »u nás co není ženě dovoleno, není dovoleno ani mužům a stejný závazek jest uložen oběma. Tato rovnost práv založena byla pevně na vzájemné lásce a obapolných povinnostech. Důstojnost ženy byla vyslovena a obhájena. Muži bylo zapovězeno smrtí trestati ženu cizoložnou a slíbenou přísězně věrnost nemravne a nestydatě porušovati.

15. Mimo to také velmi jest důležité, že církev omezila, pokud třeba bylo, pravomoc otcovskou, aby synům a dcerám, které v manželství vstoupiti chtějí, spravedlivá svoboda nebyla omezována. Církev ustanovila, že manželství mezi příbuznými a sesvakřenými osobami v některých stupních jest neplatné, aby totiž nadpřirozená láska manželů rozšířila se na širší kruhy. Pokud bylo možno, hleděla církev zameziti v manželství omyl, násilí a klam. Církev se snažila, aby zachována byla posvátná čistota lože manželského, bezpečnost osob, počestnost sňatků manželských a neporušitelnost slibu. Konečně poskytlo církevní zákonodárství zřízení manželství tak moudrou a účinnou péčí, že nestranný posuzovatel může zajisté neuznati, že církev i pokud manželství se týče, jest nejlepším strážcem a ochráncem lidského pokolení, jejíž moudrost vítězně přečkala proměnu časů, bezpráví lidí i nesčetné proměny státních záležitostí.

Příloha 2

Sv. Jeroným, *Ad Oceanum ep.* 77,3: A protože na samém začátku je kámen v cestě a ona je zaplavena bouří výčitek, že opustila prvního manžela a vzala si druhého. Nebudu ji chválit za tuto změnu, dokud ji napřed nezprostim tohoto obvinění. Tak strašné tedy byly viny kladené jejímu bývalému manželovi, že ani prostitutka nebo obyčejný otrok by se s nimi nesmířili. Měl bych anulovat hrdinství manželky, která se rozhodla nést hanbu rozdělení raději než očernit charakter a ukázat poskvrnu toho, kdo byl s ní jedno tělo. Budu si stát na této jedné

námítce, která je dostatečná, aby ospravedlnila cudnou křesťanskou ženu. Pán dal přikázání, že manželka nesmí být zapuzena, kromě případu smilstva, a že když je zapuzena, musí zůstat nevdaná. Přikázání, které je dáno mužům, platí logicky i pro ženy. Proto nemůže nastat, že zatímco cizoložná manželka je zapuzena, nezdrženlivý manžel je hájen. Apoštol říká: Což nevíte, že kdo se oddá nevěstce, je s ní jedno tělo. 1. Kor. 6.16. Proto ona, když se spojila s kuplířem a necudnou osobou, je s ním také jedno tělo. Cézarovy zákony jsou jiné, je pravda, než zákony Kristovy: Papinianus přikazuje jednu věc; náš Pavel jinou věc. Pozemské zákony dávají volnost necudnosti muže tím, že pouze svedení a cizoložství je odsouzeno. Smyslná žádostivost je povolena v nevěstincích a mezi otrokyněmi, jako by vina byla dána hodností napadeného, a ne úmyslem napadajícího. Ale u nás u křesťanů, co je nezákonného pro ženy je stejně nezákonné pro muže, a protože oba slouží stejnému Bohu, oba jsou vázáni stejnými povinnostmi. Fabiola tedy opustila – v tom mají pravdu – manžela, který byl hříšník, je viněn tím a tím zločinem, hříchy – už jsem zmiňoval jejich jména – které rezonovaly v celém susedství, ale které sama manželka odmítala prozradit. Jestliže je ovšem učiněno obvinění proti ní, že potom, co zapudila manžela, nežila dále jako nevdaná, já skutečně přiznávám, že to byla chyba, ale zároveň prohlašuji, že to mohl být případ nutnosti. Je lepší, říká nám apoštol, žít v manželství než se trápit. 1. Kor. 7.9. Byla zcela mladou ženou, nebyla schopná pokračovat ve vdovství. Ve slovech apoštola viděla jiný zákon, který vede boj proti zákonu, kterému se podřizuje její mysl. Řím. 7.23. Cítila se vlečená v řetězech jako zajatkyně proti zálibám v manželství. Proto myslela, že je lepší otevřeně přiznat svoji slabost a akceptovat zdání nešťastného manželství, než aby se jménem monogamistky nabízela obchod jako milostnice. Stejný apoštol si přeje, aby se mladé vdovy vdaly, rodily děti a nedaly protivníkovi žádnou příležitost k pomluvám. 1. Tim. 5.14. A také vysvětluje své přání. Protože některé se daly již na Satanovu cestu. 1. Tim. 5.15. Fabiola proto byla plně přesvědčena ve své mysli, myslela, že jednala legitimně, když zapudila manžela a poté, co to udělala, byla volná, aby se vdala znovu. Nevěděla, že přísnost evangelia odebrává ženám veškeré záminky, aby se vdaly znovu, dokud je jejich dřívější manžel naživu; a když to nevěděla, ačkoli se jí podařilo vyhnout se ostatním útokům ďábla, vystavila se v tomto bodě nevědomě jeho ráně.

Sv. Ambrož: De institutione virginis, III, 16: Skutečně obvykle obviňujeme ženské pohlaví, protože přineslo příčinu hříchu a neuvažujeme, jak by tato výtka mohla být vrácena mnohem spravedlivěji. Protože abychom se vrátili na začátek a zkoumali zdroje této záležitosti, musíme zkoumat, jak moc odpovědnosti musí žena nést a jakou milost má žena najít v bolestivé slabosti lidského stavu.

Sv. Řehoř Naziánský, Oratio 37,6: Zdá se mi, že otázka, kterou jste položili, vzdává úctu cudnosti, a že vyžaduje laskavou odpověď. Cudnost vůči které, zdá se mi, že je většina mužů špatně naladěna a že jejich vlastní zákony jsou nerovné a protiprávní. Neboť jaký byl důvod, proč potlačili ženu, ale byli shovívaví vůči muži? A žena, která se dopustí smilstva proti manželovi, je cizoložnice a trest zákona je velmi přísný, ale když se manžel dopustí smilstva vůči své ženě, nenese žádnou odpovědnost? Neuznávám takovou legislativu, neschvaluji takové zvyklosti. Ti, kteří stanovili Zákon, byli muži, a proto je jejich legislativa tvrdá vůči ženám, protože děti podřídili autoritě otců, zatímco slabší pohlaví nechali bez ochrany. Bůh tak nejedná, ale říká: Cti otce svého i matku svou, což je první přikázání se slibem, aby se ti dobře žilo. A dále ten, kdo proklíná otce nebo matku, zaslouží smrt. Podobně Bůh odměňuje dobro a trestá zlo. A dále, člověk získává vážnost, když je ctěn jeho otec a je-li

matka v nevážnosti, je to potupa dětí (Sir. 3, 11) Všimněte si rovnosti v této legislativě. Je jeden Tvůrce muže a ženy, děti jsou zavázány oběma svým rodičům.

Sv. Augustin: Sermo 132,2

Věrní manželé, požívající již Kristovo tělo, o zachovávání čistoty jsou upomínáni.

2. Ale jestliže katechumeni jsou povzbuzováni, moji bratři, aby neváhali přistupovat k takové milosti očištění; jaká by měla být naše péče týkající se budujících věrných, aby jim prospělo, že přistoupí; aby si takovou hostinou nejedli a nepili k odsouzení? Aby však nejedli a nepili k odsouzení, ať dobře žijí. Buďte vybízeni (napomínáni) ne řečmi, ale svými mravy: a ti, kteří nejsou pokřtěni, ať spěchají následovat vás, aby nezahynuli tím, že vás budou následovat. Kdo žijete v manželství, zachovávejte věrnost lože svým manželkám. Vraťte, co vyžadujete. Muži, od ženy žádáš čistotu, poskytni jí příklad, nikoli slovo. Ty jsi hlava, viz, jaká je (žena). Za tou musíš jít, ji následovat není pro tebe nebezpečné: ba ty sám, kterou (ženu) chceš následovat, tam máš jít. Od slabšího pokolení vyžaduješ statečnost, oba máte touhu těla, kdo je silnější, dříve zvítězí. A přece je politováníhodné, že mnozí muži jsou od žen poraženi (ženy nad nimi v daném ohledu zvítězí). Ženy zachovávají čistotu, kterou nechtějí zachovávat muži: a v tom co nezachovávají, chtějí být viděni jako muži; jako kdyby protože jsou silnější pohlaví, aby je snadněji podrobil nepřítel. Zápas je (existuje), bitva je, boj je. Muž je silnější než žena, muž je hlavou ženy.

3. Žena bojuje a vítězí. Ty podleheš nepříteli? Tělo stojí, hlava leží? Vy, kteří ale ještě nemáte manželku a přece již přistupujete ke stolu Páně a tělo Páně přijímáte a pijete Jeho krev, jestliže se oženíte, zachovávejte se (hlídejte se být čistými) svým manželkám. Jaké chcete, aby k vám přišly, takové i ony samotné vás vyžadují najít. Kdo je mladík, který si nechce vzít čistou manželku? A když si bere pannu, kdo si nepřeje, aby byla nedotknutá? Žádáš nedotknutou, buď sám nedotknutý. Žádáš čistou, nebuď nečistý. Přece ona nemůže a ty nemůžeš. Kdyby se nemohl stát, ani ona by nemohla. Protože ona může, učí tě, že se může stát. A ji, aby mohla, řídí Bůh. Ale ty jsi slavnější (hodný větší chvály), jestliže to uděláš. Proč slavnější? Ji chrání obrana rodičů, drží na uzdě slušnost (stydlivost) slabšího pohlaví, nakonec se také bojí zákonů, kterých ty se nebojíš. Proto jsi tedy hodný více chvály, jestliže to uděláš, protože jestliže to uděláš, bojíš se Boha. Ona má mnohé, kvůli čemu se bojí Boha: ty sám se Boha bojíš. Ale ten, kterého se bojíš, je větší než všichni. Jeho je třeba bát se na veřejnosti i ve skrytosti. Vycházíš, jsi viděn, vcházíš, jsi viděn, světlo hoří, on tě vidí, lucerna zhasla, on tě vidí, vstupuješ na lůžko, on tě vidí, zabýváš se srdcem, vidí tě. Boj se toho, který se stará, aby tě viděl, a buď čistý tím, že se bojíš. Chceš-li však zhřešit, hledej, kde tě neuvidí, a učiň, co chceš.

Sv. Augustin: Sermo 392,4

Cizoložství mužů stejně jako žen nelze tolerovat

4. Konečně, bratři moji, slyší mě muži, slyší mě ženy, kvůli čemu se na mě hněváte? Kéž uděláte to, co je psáno: Hněváte se a nehřešte.

6. Mám se bát, aby se mi nepříhodilo, co se stává apoštolu Pavlovi, když byl čten, jestliže jste byli soustředění, slyšeli jste: Tedy jsem se stal vaším nepřítelem, když jsem hlásal pravdu?

7. A jestliže to tak je, budiž. Je-li nutné, abych byl vaším nepřítelem, přeji si raději být vám (nepřítelem) než spravedlnosti. Doporučuji vám, abyste byli střeženi svými manželkami. Jsou

mými dcerami, jako vy jste mými syny. Ať mě slyší (ženy): ať horlí (žárli) pro své muže; ať si dávají pozor na planou slávu, kterou mají ve zvyku být chváleny manželky od necudných (smilných) manželů, protože smilství svých mužů snášejí s klidnou myslí. Nechci, aby takovou trpělivost měly křesťanské ženy: zcela ať horlí pro své muže; ne kvůli svému tělu, ale kvůli jejich duším. Vážně (Zcela) napomínám, nařizuji, přikazuji: biskup přikazuje, Kristus ve mně vyzývá. On zná, v jakém ohledu hoří (plane) mé srdce. Já, pravím, přikazuji. Nechtějte své muže přenechat smilnění. Oslovte proti nim církev. Neříkám veřejné soudce, prokonzula, vikáře, úředníky (císařské družiny), ne vládcy; ale Krista. Ve všem ostatním buďte služebnicemi svých mužů, podrobené (určené) k poslušnosti. Ať ve vás není drzost (troufalost), žádná pýcha, urážlivá šíje, ani žádná jiná neposlušnost: zcela služte tak jako služebnice. Ale kde se bude přicházet k tomu úkolu, kde vás blažený apoštol učinil rovným, řka: Muž ať vrátí manželce dluh, podobně také žena muži; dále (apoštol) připojuje: Manželka nemá moc nad svým tělem, ale muž. Co se vynášíš (vychvaluješ)? Slyš, co následuje: Podobně také muž nemá moc nad svým tělem, ale žena.

8. Kde k tomuto bude přistoupeno, křičte pro svou věc. Tvé zlato prodá manžel pro svou potřebu (nutnost): snášej to, ženo, snes to, služebnice; nehádej se, neodporuj. Pohrdne-li tvým zlatem, je to láska tvého muže. Jestliže prodá tvůj statek kvůli své potřebě, který je i tvůj (nemůže být totiž jeho samotného, co není tvoje, jestliže je v tobě ochota (láska k bližnímu), která má být v manželce), snášej to trpělivě.; jestliže pochybuje, ty nabídní, snášej vše kvůli lásce svého muže. Ale žádej čistého (cudného), bojuj (hádej se) o čistotu. Klidně ať zanikne tvůj dům, ale ať nezahyne duše jeho, když ty to strpíš (dopustíš).

Příloha 3

Hildegarda Burjan⁴²

Hildegarda Burjan, rozená Freund, se narodila v roce 1883 v Gorlitz, zemřela v roce 1933 ve Vídni. Tato rakouská politička a zakladatelka vídeňských sester Caritas Socialis byla blahořečena v roce 2012.

Pocházela z židovsko-liberální rodiny a studovala literaturu a filozofii v Curychu a získala doktorát v roce 1908 s magna cum laude. phil. a poté studovala společenské vědy v Berlíně. V roce 1907 se provdala za Maďara Alexandra Burjana (26. listopadu 1882 až 6. listopadu 1973), se kterým se setkala v Curychu. Onemocněla ledvinovou kolikou a byla přijata 9. října 1908 do nemocnice St. Hedwig v Berlíně, kde o ni pečovaly Milosrdné sestry svatého Karla Boromejského. Zapůsobili na ni svou obětavou péčí. Po několika měsících zbytečné snahy lékaři neviděli žádnou naději a poskytli jí opium, aby zmírnila bolest. Ve svatém týdnu roku 1909 byla Hildegard Burjan blízko smrti. Avšak ráno 11. dubna 1909 na slavnost vzkříšení Ježíše Krista došlo k neočekávanému zotavení, které vedlo k brzkému propuštění po sedmi měsících hospitalizace. V Curychu se Hildegard Burjan dostala do kontaktu s křesťanským myšlením prostřednictvím literárního historika a filozofa Roberta Saitschicka, stejně jako filozofa a pedagoga Friedricha Wilhelma Foerstera. Avšak živý dojem, který jí daly ošetrovatelské sestry, stejně jako znepokojující zkušenost s její nečekané uzdravení na Velikonoce, ji vedla k existenciálně zakotvenému přesvědčení o pravdě křesťanského náboženství a Ježíšovi z Nazaretu jako Mesiáše. V tomtéž roce přešla na katolickou víru a dne 11. srpna 1909 obdržela v kapli berlínské nemocnice sv. Josefa na Niederwallstraße svátost

---

⁴² https://de.wikipedia.org/wiki/Hildegard_Burjan

křtu. [2] Přesunula se do Vídně, kde přijala spolu s manželem rakouské občanství a porodila svou jedinou dceru Elisabeth, ačkoli její lékaři naléhavě požadovali potrat. Zasadila se především za ženy. V roce 1912 založila ve Vídni „Sdružení křesťanských domácích pracovnic“ na podporu těchto vykořisťovaných a bezprávné skupiny obyvatel. V roce 1918 založila sdružení „sociální pomoci“ a 4. října 1919 založila náboženské společenství sester Caritas Socialis (CS), které se dodnes věnuje charitativním úlohám např. vedení ošetrovatelských domů a hospiců a angažuje se v odborné přípravě sociálních profesí. Vyzvala ženy, aby bojkotovaly zboží od společností, které zneužívají ženy. V pozdním podzimu 1918 působila v německém Rakousku za Křesťansko-sociální stranu v prozatímní vídeňské městské radě, která fungovala až do prvních plně demokratických místních voleb. Byla významnou postavou v politice a církvi. Od 4. března 1919 do 9. listopadu 1920, byla (v prvních volbách dne 16. února 1919 měly ženy plné aktivní a pasivní hlasovací právo) křesťansko – sociální poslankyní v ústavodárném národním shromáždění, které 3. dubna 1919 schválilo habsburský zákon a zákon o zrušení šlechty a 1. října 1920 rozhodlo o klíčových ustanovení rakouské spolkové ústavy, která mají platnost až do dneška. Politické spojence hledala ve všech stranách. Burjan byla později nazvaná "Svědomy parlamentu" a "Matka domácích pracovnic Vídně". Bojovala za práva a rovnoprávnost žen. "Rovné odměňování za stejnou práci" bylo jedním z jejich nejdůležitějších politických požadavků. V roce 1920 opustila spolkovou politiku, věnovala se společenským úkolům a hledala netradiční řešení pro hmotné potřeby své doby. Byla zapojena do vytváření misie na rakouských nádraží a zřizování rodinné péče, jako jsou kuchyně střední třídy. V Pramergasse v 9. vídeňském okrese zřídila domov pro matky s dětmi nacházející se v tíživé sociální situaci a také výdejní místo pro bezplatné oblečení. Stala se průkopníkem moderní sociální práce. Měla velmi blízko k prelátovi a křesťanskému sociálnímu kancléři Ignáci Seipelovi, který vedl vládu celkem pět a půl roku. Na jedné straně doprovázel její činnost jako kněz a na straně druhé umožnil uskutečnění mnohých z jejích projektů jako politik. Po jeho smrti v roce 1932 iniciovala výstavbu kostela Krista Krále ve Vídni jako pamětní kostel pro Seipela v 15. vídeňském okrese. Hildegard Burjan se kvůli profesnímu postavení svého manžela Alexandera, generálního ředitele rakouské telefonní továrny, znala s křesťanským socialistou Engelbertem Dollfussem, který byl v roce 1934 zavražděn národními socialisty jako diktátor. Během jejího posledního vážného onemocnění se aktivně zajímal o její zdravotní stav a poslal jí růženec osobně věnovaný papežem. Dollfuss rozpustil parlament v březnu 1933, Hildegard Burjan však již nezažila charakteristické znaky austrofašismu popřípadě stavovského státu. Dollfuß byl pohřben po své smrti až do roku 1938 jako Seipel v kostele Krista Krále, který byl až do převzetí moci národními socialisty nazýván pamětní kostel Seipela a Dollfusse. Téměř dvě a půl desetiletí po nečekaném uzdravení, které jí umožnilo věnovat se životnímu dílu, Hildegard Burjan zemřela v létě roku 1933, ve věku pouhých padesáti let. Navzdory další operaci se nakonec znovu objevilo onemocnění ledvin, na které trpěla již jako dospívající a jehož následky ji doprovázely po celý život. V posledních letech žila se svým manželem ve velkolepé vile v Larohegasse 35 ve 13. vídeňském okrese Hietzing, v části Pod svatým Vítem (pamětní deska). Alexander Burjan, průmyslník a člen představenstva Radio Verkehrs AG (pozdější ORF), tam žil až do roku 1938, kdy zachránil svůj život útekem do Brazílie. Proces blahořečení zahájil kardinál König v roce 1963, blahořečena byla ve Vídni v roce 2012. „Se srdcem otevřeným pro problémy doby se zasazovala za práva neprivilegovaných a proti veškerému sociálnímu vyloučení okrajových skupin ze strany společnosti“, řekl o ní vídeňský kardinál Schönborn. Svátek má 12. června.